

DET KONGELIGE
SAMFERDSELSDEPARTEMENT

Nye Veier AS
Kjøita 6
4630 Kristiansand

Deres ref

Vår ref

Dato

25/97-

13. mai 2026

Oppdrag om videre arbeid med plan for restaurerings- og flomsikringstiltak i Gausadeltaet

Samferdselsdepartementet (SD) viser til Nye Veier (NV) sin oversendelse av rapport og anbefaling for videre prosess rundt mulig restaurering og vern av Gausadeltaet, datert 1. juli 2025. SD gir her, i samråd med Klima- og miljødepartementet, NV i oppdrag å utrede en plan og tiltakspakke for restaurering av Gausadeltaet.

Bakgrunn

Da regjeringen besluttet at det skulle gjennomføres ytterligere miljøforbedrende tiltak i prosjektet E6 Moelv – Øyer gjennom Lågendeltaet naturreservat, var ett av tiltakene å vurdere mulig vern og restaurering av Gausadeltaet. På oppdrag fra SD nedsatte NV i 2024 en bredt sammensatt arbeidsgruppe med representanter fra Miljødirektoratet, Statsforvalteren i Innlandet, NVE, Innlandet fylkeskommune, Lillehammer kommune og ekstern fagkompetanse for å vurdere dette. Det ble utarbeidet en mulighetsstudie av Norconsult (NC) som ble oversendt SD sommeren 2025.

NV sin vurdering

NV vurderer at en fullskala restaurering av Gausadeltaet vil være en svært omfattende og kostnadskrevennde prosess, med betydelig usikkerhet både i planavklaringer, kostnadsestimat og etterfølgende forpliktelser. Selskapet understreker at tiltakene vil kreve langvarig oppfølging for å fastslå om ønskede økologiske effekter faktisk oppnås, og at følgekostnader blant annet vil omfatte erstatninger til grunneiere og omfattende avbøtende tiltak knyttet til flom og beslag av dyrket mark. De presiserer at kostnadsanslagene ikke omfatter flomsikring utover det som er nødvendig for å unngå forverring av dagens situasjon.

Postadresse
Postboks 8010 Dep
0030 Oslo
postmottak@sd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.sd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 904

Avdeling
Veg-, by- og
trafikksikkerhetsavdelingen

Saksbehandler
Bent E. Skogen
90 56 59 36

På denne bakgrunn vurderer NV at nytten av en fullskala restaurering ikke står i forhold til de identifiserte risikoene og kostnadene, og at tiltak i nedre, midtre og øvre deler av deltaet vil gå langt utover det som er nødvendig for å avbøte eller kompensere for konsekvensene av E6-utbyggingen gjennom Lågendeltaet. Selskapet anbefaler derfor at fullskala restaurering ikke gjennomføres.

SD sin vurdering

Formålet med mulighetsstudien var å utrede tiltak som til sammen vil muliggjøre en fullskala restaurering av Gausadeltaet og ny tilbaketrukket flomvoll. En restaurering kan tilbakeføre store naturverdier som er tapt pga. kanalisering, vegbygging og andre inngrep i deltaet, særlig knyttet til utbyggingen i forkant av OL i 1994.

Faggrunnlaget i saken dokumenterer at Gausadeltaet har gjennomgått omfattende hydromorfologiske endringer som følge av kanalisering, masseuttak og senere inngrep, og at det foreligger et betydelig potensial for restaurering av både hovedløp, flomløyper, flommarksskog. Dette kan også styrke økologisk funksjonell sammenheng mellom Gausadeltaet og Lågendeltaet.

Mulighetsstudien har vært på høring. Det er ulike syn på om restaurering vil redusere eller forverre konsekvensene av fremtidige flommer. Enkelte peker på behov for ytterligere utredninger. Det er bred støtte for tiltakene og at de kan bidra til å oppfylle nasjonale og internasjonale forpliktelser om naturrestaurering. Samtidig er det pekt på usikkerhet om kostnader, effekter og ansvar for gjennomføring og oppfølging. Det er også spørsmål om tiltakene kan sees som en del av kompensasjon for ny E6, eller om tiltakene er selvstendige miljøtiltak.

Departementet deler vurderingen av at restaureringstiltakene, i ulik omfang, kan gi vesentlige og langsiktige gevinster for naturmangfold, fiske, flomdynamikk, friluftsliv og landskapsverdier. Samtidig er det viktig at tiltakene gjennomføres innenfor trygge rammer for landbruk, bebyggelse og kritisk infrastruktur.

SD er enig i NV sin vurdering av at det er gjennomført omfattende tiltak som i stor grad unngår, avbøter og kompenserer for de negative konsekvensene av etablering av ny E6 forbi Lillehammer. Det ble gjort betydelig nedskaleringer i prosjektet i reguleringsplanfasen. I tillegg har regjeringen besluttet at også følgende tiltak skal gjennomføres (flere av dem er allerede utført):

- Opprettelsen av Rykkhustjønn naturreservat i Sør-Fron kommune. Arealet er ca. 792 daa stort og ble vedtatt vernet 20. Juni 2023. Nye Veier har bekostet opprettelsen, og tar ansvar for restaureringstiltak for ytterligere å øke verneverdiene i reservatet.
- Følge opp vilkårene gitt av Statsforvalteren 25. april 2022, de viktigste er knyttet til utforming av ny bru over Lågen, med støyskjerming, utforming av

- veilys, tilrettelegging for å føre luftspennene over Våløya i kabel under bru, rensing av veivann og strenge begrensninger på tidspunkt for arbeid i Lågen.
- Plassering av visuelle markører på høyspentlinjer og andre kraftlinjer som krysser over reservatets øvre deler.
 - Vurdere vern av Balbergevjua og Evjudalen som naturlige utvidelser av Lågendeltaet
- naturreservat i nordøst. Ivaretas av Statsforvalteren, der Nye Veier dekker kostnadene.
- Etablering av krattskogområder for småfugl.
 - Utvidet ferdselsforbud i Lågendeltaet. Ivaretas av Statsforvalteren.
 - Tiltak på turveien fra Strandpromenaden til Korgen.
 - Målrettet informasjon til publikum om hensyn til dyrelivet. Ivaretas av Statsforvalteren.
 - Smalere ny E6 med mindre arealbeslag.
 - Tiltak på dagens E6 med smalere vei, redusert fart, støyskjerming og lysskjerming. Utføres etter at ny E6 er tatt i bruk.

Samtidig var Lågendeltaet allerede før 2023 sterkt påvirket av inngrep og trafikk i og ved naturreservatet. Ny E6 reduserer noe av belastningen på Lillehammer bru og langs Lågen, men veien skaper også nye inngrep, barrierer og varige forstyrrelser i Lågendeltaet. Dette gir, selv med ovennevnte miljøforbedrende tiltak, netto tap og forringelse av naturverdier som både fugl og fisk som var beskyttet av vernet vil påvirkes av. Vern av kompensasjonsarealet Rykkhustjønnin reduserer fremtidig tap av våtmark, men har ingen positive konsekvenser for Lågendeltaet.

SD mener at man nå har et godt grunnlag for å si noe overordnet om effektene man kan oppnå ved ulike restaureringstiltak, men at det fortsatt er behov for et mer detaljert og oppdatert kunnskapsgrunnlag for å vurdere om nytten av og kostnadene ved fullskala eller delvis restaurering vil stå i et rimelig forhold til tapet og forringelse av natur som følge av ny E6.

Det er allerede etablert en arbeidsgruppe ledet av NV som har utarbeidet mulighetsstudien for restaurering. Siden restaurering og vern vil kreve involvering av og avklaring med en rekke aktører, mener vi det er hensiktsmessig at NV, i samarbeid med aktørene i denne gruppen, fortsetter arbeidet med en tiltakspakke, oppdaterte kostnadsberegninger og milepæler for full eller delvis restaurering.

Vi ber på denne bakgrunn om at det utarbeides en helhetlig og detaljert plan for restaurering av Gausadeltaet. Planen skal bygge videre på det faglige grunnlaget fra fase 1, og skal omfatte:

1. En samlet tiltakspakke

Tiltakspakken skal konkretiseres og begrunnes faglig, og bør som minimum inkludere *vurdering* av:

- fjerning av fløtningsvoller og tilbakeføring av masser til hovedløpet
- etablering av terskler og buner for å stabilisere elvebunn og redusere vannhastighet
- gjenåpning av øvre og/eller nedre Vesle-Gausa, herunder vurdering av både kulvertløsninger og full åpning
- tiltak i flommarkskog og kantsoner, inkludert sedimentdynamikk og styrking av erosjonssårbar områder
- eventuelle behov for etablering eller flytting av flomvoller, heving av terreng eller andre avbøtende tiltak for å ivareta landbruksarealer og bebyggelse
- hensyn til infrastruktur, inkludert fv. 255, bruene ved Jorekstad/Blåbrua, gang- og sykkelveger og evt. kabler/ledninger i området
- ivaretagelse og mulig styrking av friluftsliv, ferdsel, trafiksikkerhet og universell utforming
- tiltak for overvåking og adaptiv forvaltning over tid.

2. Kostnadsanslag, omfang og samfunnsøkonomiske vurderinger

Planen skal inneholde:

- Forslag til fullskala restaurering, og forslag til restaurering av delområder som nevnt i rapport fra fase 1
- oppdaterte og detaljert spesifiserte kostnadsestimater for hvert delområde samt fullskala restaurering, inkl. avhengigheter mellom deltiltak som ikke kan gjennomføres isolert
- vurdering av investeringskostnader, driftskostnader, levetid og behov for vedlikehold
- antatt risiko, inkl. teknisk risiko, prosessrisiko, arealkonflikter og kostnadsusikkerheter
- samfunnsøkonomiske vurderinger, herunder:
 - økologisk gevinst og tidsforløp for forventet restitusjon
 - risiko og konsekvens ved gjennomføring
 - påvirkning på flomsikkerhet og skadereduksjon
 - effekter for landbruk, friluftsliv og kulturmiljø
 - behov for eventuell erstatning eller avbøtende økonomiske ordninger.

3. Milepælsplan og fremdriftsstruktur

Nye Veier bes utarbeide en realistisk og fremdriftsplan som bl.a. hensyntar behov for avklaring etter plan- og bygningsloven, vannressursloven og andre lover, høringer og annen involvering, nødvendige tilleggsutredninger, samt sesongavhengige forhold. Planen må også vise hvilke rettigheter som må sikres og erstattes, både for gjennomføringsfasen og driftsfasen.

Planen vil ligge til grunn for endelig beslutning om omfang av tiltak og finansiering av kostnader. Oppstart av verneprosess besluttet tidligst når et eventuelt arbeid med restaurering har kommet godt i gang.

NV bes om å fortsatt sørge for at arbeidet gjennomføres i tett dialog med berørte myndigheter og interessenter og med vekt på faglig kvalitet, etterprøvbarhet og helhetlige vurderinger i tråd med relevant lovverk, inkl. naturmangfoldlovens prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8-12.

Planen bes oversendt innen 1. mars 2027.

Med hilsen

Hans Einar Nerhus (e.f.)
avdelingsdirektør

Bent E. Skogen
utredningsleder

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi: Klima- og miljødepartementet